az iskolakultúra 2009/1–2 melléklete

Megjelent: az ELTE Pedagogikum támogatásával

Mátóné Szabó Csilla
Kodolányi János Főiskola, Bölcsészettudományi és Művészeti Intézet, Neveléstudományi Tanszék

Az emók: az érzékenyek szubkultúrája

Az emo hazánkban két-három éve jelen lévő ifjúsági szubkultúra. A szó maga az emotional szóból rövidült, melynek jelentése 'érzelmes, könnyen meghatódó'. Az emók megjelenése gyakran sokkolóan hat nemcsak a felnőttekre, hanem saját kortársaikra is. A szembe lógó fekete hajjal, az erős sminkkel és a szűk, retro stílusú ruhákban megjelenő kiskamaszok az androgün külső miatt a legmegdöbbentőbbek: a fiúk ugyanúgy néznek ki, mint a lányok.

Az emo szubkultúra legfőbb terjedési színtere az internet. A magyar privi.hu-n emo kiskamaszok tucatjainak honlapjai találhatók önjellemzéssel, versekkel, fényképekkel. Az emók lelkivilága tükrözi a stílus jegyeit: ezek a serdülők gyakran depressziósak, és világfájdalmas hangulatukat nem egyszer erősítik kedvenc együtteseik dalszövegei. A depresszió, melynek hátterében gyakran családi problémák állnak, sajnos nem- egyszer falcolásban realizálódik. Hasonlóan veszélyes játékot űznek a testileg-lelkileg éretlen kiskamaszok a nemi szerepekkel is. Szülőknek és pedagógusoknak egyaránt meg kell érteniük az emók öntudatlan segélykiáltásait.

Az ifjúsági szubkultúrák

Noha a kamaszkort már a 18. század végén elkezdték kutatni, csak a modern társadalmakban lett „az életút egyik különálló, mind hosszabb és jelentősebb szakasza" (*Somlai*, 1997, 101.). Gábor Kálmán és munkatársai a '90-es években elvégzett országos felméréseik alapján arra következtettek, hogy hazánkban is – akárcsak a világ nyugati felén – ifjúsági korszakváltásról beszélhetünk. A mindennapi élet gyökeresen átalakult; a régi értékek elvesztették szerepüket. Nagymértékben meggyengült a hagyományos szocializációs intézmények (család, iskola) fiatalokra gyakorolt hatása. Ezzel párhuzamosan azonban megnőtt a kortársi és a tömegkommunikáció által közvetített minták befolyása. A fiatalok életfelfogására és értékrendjére a média és a szórakoztatóipar van a legnagyobb hatással. Egyre inkább növekszik a konfliktus a felnőtt-társadalom és a serdülők között; ezt a szembenállást az is növeli, hogy a már említett hagyományos szocializációs intézmények nem tolerálják a fiatalok másságát (*Mészáros*, 2003). Ez természetesen oda vezet, hogy a tinédzserek egyre korábbi életszakaszban kezdik elutasítani a családjuk által számukra felkínált életmódmintát és értékrendet (*Szapu*, 2002). Hogy elszakadjanak a család és az iskola általuk túl konzervatívnak tartott értékrendjétől, a kamaszok nagyon korai életszakaszban megpróbálnak önállósulni. Ez a korai önállósulás azonban identitásválsághoz vezethet, és ezért gyakran feszültségoldó technikákra van szükségük.

Az ifjúkor Mátay Melinda meghatározása szerint „a gyermekkor és a felnőttkor közötti átmeneti életszakasz, az ember önmagára találásának és identitástudata kialakulásának ideje" (*Szapu*, 2002, 22.). Ebben az életkorban a fiatalok mindinkább igyekeznek elszakadni a felnőtt-társadalom nyújtotta védettségtől, és egyre jobban a kortárscsoport segítségére támaszkodnak. A baráti és a kortárscsoporti kapcsolatok fontosabbá válnak a családi kapcsolatoknál, az előbbiek értékeit „igazabbnak" tekintik, mint a szüleikét. A fiata-

loknak a felnőtt világtól való elkülönülése leginkább az ifjúsági kultúrákban figyelhető meg (*Szapu*, 2002).

A 20. század második felében egyre növekedett azoknak a fiataloknak a száma, akik elutasították a felnőtt-társadalom értékeit és követelményeit. Ezzel párhuzamosan a szociológiai szakirodalom egyre gyakrabban kezdte használni a szubkultúra kifejezést. Természetesen az ifjúsági szubkultúrákon kívül léteznek más szubkultúrák is, mégis, a kutatások jelentős része az ifjúsági szubkultúrák tanulmányozására irányult. A szubkultúra elsődleges jelentése: egy „nagyobb, átfogóbb kulturális közegben élő csoporthoz, társadalmi közeghez, […] réteghez köthető kulturális rendszer" (*Mészáros*, 2006, 61.). Kialakult a szónak egy másodlagos jelentése is, mely alapján a szakirodalom „magukat e saját szimbólum-, norma- és hagyományrendszerrel rendelkező csoportokat" (*Mészáros*, 2006, 61.) nevezi szubkultúráknak. (például: rock- vagy techno-szubkultúra).

A szubkultúra-kutatások kezdeti fázisában a szubkultúra kifejezést gyakran alkalmazták a deviánsnak tekintett csoportok megnevezésére – a szóhoz a köznyelvben ma is negatív konnotáció kapcsolódik. Kezdetben a városi deviáns fiatalokat (általában fiúkat) tekintették a szubkultúrához tartozónak. Viselkedésük, magatartásuk mögött általában társadalmi problémát láttak, az általuk elkövetett bűnöket pedig társadalmi eredetű jelenségnek tekintették. Később a kutatók – ismét a nagyobb társadalomhoz viszonyítva – a munkásosztályhoz tartozó fiatalok megnyilvánulásait nevezték szubkultúrának. Ezek a nagyobb társadalommal szemben álló megnyilvánulások azonban általában csak a szimbólumok szintjén működtek, és alapvetően a szórakozáshoz kötődtek. A társadalomkutatók a szubkultúrát a társadalomban jelen lévő „zajnak" tekintették, melyre a társadalom érzékenyen reagált – amit természetesen nagymértékben felerősített a tömegkommunikáció: vagy elítélte, megbélyegezte, „démonizálta" a szubkultúrát és jellemzőit, vagy divatossá tette, megfosztva egyúttal ellenállói státuszától (*Mészáros*, 2006).

Az azonos értékrendet valló, egy szubkultúrába tartozó fiatalok között nagyon erős a „mi-tudat": az egy csoporthoz, egy szubkultúrához tartozó fiatalokra jellemző, hogy közös magatartásformákat alakítanak ki, közös értékeik, közös normáik vannak. Az értékek és a normák közvetítői a különféle kulturális jelenségek, mint például a zene, a tánc, a ruházat, a szórakozás, a nyelvhasználat stb. Ezek természetesen merőben eltérnek a felnőtt-társadalom megfelelő kulturális jelenségeitől. Az ifjúsági kultúráknak egyik legjellemzőbb vonása az uralkodó kultúrával való szembenállás, generációs elkülönülés alapján. Ezek a szubkultúrák ugyanakkor természetesen nemcsak a felnőtt-társadalom uralkodó kultúrájával mutatnak szemben állást, hanem látványosan különböznek egymástól is.

Ma a szociológusok nem tekintik annyira deviánsnak a szubkultúrákat, inkább úgy vélekednek, hogy ezek valódi szocializációs színterek, amelyek segítik a fiataloknak a felnőtt-társadalomba való beilleszkedését. A 20. század végén tehát nagyon jelentős attitűdváltozás ment végbe a kutatók gondolkodásában: eszerint az iskolai tanulással párhuzamosan a szubkultúrákban zajlik egy másik, de ugyanúgy igazi tanulási folyamat, hiszen a fiatalnak normákat, nyelvezetet, értékeket, viselkedési formákat is el kell sajátítania. A különbség az, hogy itt a tanulás nem iskolai keretek között folyik, hanem a szórakozáshoz, az élményekhez kötődik (*Mészáros*, 2006).

Ma már a kutatók egyetértenek abban, hogy nem ifjúsági szubkultúráról, hanem szubkultúrákról lehet beszélni. Az azonos értékrendet valló, egy szubkultúrába tartozó fiatalok között nagyon erős a „mi-tudat": az egy csoporthoz, egy szubkultúrához tartozó fiatalokra jellemző, hogy közös magatartásformákat alakítanak ki, közös értékeik, közös normáik vannak. Az értékek és a normák közvetítői a különféle kulturális jelenségek, mint például a zene, a tánc, a ruházat, a szórakozás, a nyelvhasználat stb. Ezek természetesen merőben eltérnek a felnőtt-társadalom megfelelő kulturális jelenségeitől. Az ifjúsági kultúráknak egyik legjellemzőbb vonása az uralkodó kultúrával való szembenállás, generációs elkülönülés alapján. Ezek a szubkultúrák ugyanakkor természetesen nem csak a felnőtt-társadalom uralkodó kultúrájával mutatnak szemben állást, hanem látványosan különböznek egymástól is. (*Szapu*, 2002).

Hogy egy serdülő végül melyik szubkulturális csoporthoz fog tartozni, azt több tényező is befolyásolja. Ezek közé tartozik: a lakóhely; a családi háttér; a fiatal társas kapcsolatai (barátok, szerelem); az iskola, ahol a fiatal tanul; a fiatal érdeklődési köre; hogy milyen zenét szeret alapvetően; aktív vagy passzív szórakozási formákat részesít-e előnyben; vannak-e előítéletei más csoportokkal szemben; stb. Csoportképző tényezőként Szapu (2002) három lényeges elemet jelöl meg: a zenét, a szórakozóhelyet és szórakozási formát, illetve a külső megjelenést. A zene, illetve a másik két csoportképző tényező alapján a következő ifjúsági szubkulturális csoportokat különbözteti meg: rocker, metálos, alternatív, punk, szkinhed, rapper, diszkós, house-os és raver. Szapu 2002-ben megjelent etnografikus leírásában azonban még nem szerepeltek az emók vagy emósok, hiszen ez az ifjúsági szubkultúra csupán két-három éve jelent meg Magyarországon. Mivel azonban viszonylag gyorsan népszerű lett a serdülők – különösen a kiskamaszok (11–16 évesek) – körében, így mára már alig van pedagógus vagy szülő, aki ne hallott volna róla.

Az emo története

Az 'emo' rövidítés. Többen úgy vélik, hogy az angol 'emotional' szóból rövidült, melynek jelentése 'érzelmes, érzelgős, könnyen meghatódó'. Ez a jelentés egyben utal a stílus követőinek lelkivilágára is. Mások szerint az emo a szintén angol 'emotive' szó rövidítése, mely az eredeti zenei stílusra vonatkozott; ezt jelzi a szó jelentése is: 'érzelemfelidéző, hangulatfelidéző' (*Burrows*, 2006). A köztudatban az előbbi jelentés terjedt el. Az emo eredetileg az Egyesült Államokból indult, a '80-as évek közepén zenei irányzat volt: a hardcore punk egyik változata. A washingtoni zenekarok játszottak emotive hardcore-t a New York-i durvább hardcore ellenáramlataként. Ezek az úgynevezett emocore zenekarok, mint például a Rites of Spring (Tavaszi rítusok), Embrace (Ölelés), One Last Wish (Egyetlen végrendelet), Fire Party (Tűz parti), lágyabb, dallamosabb zenét játszottak. Az emo kifejezés egyébként állítólag épp az előbb említett Rites of Spring zenekartól származik: 1985-ben egy interjúban azt nyilatkozták, hogy rajongóik az emo szóval jellemzik az általuk játszott zenét. Az emo ekkor, a '80-as években nem is jutott el hazánkba. Mivel az emo zene jelentősen nem különbözött a hardcore-tól, a '90-es évek elejére eltűnt (*Földes*, 2007).

A '90-es években indult az emo második hulláma. 1994-ben a Sunny Day Real Estate (Napfényes nap ingatlan) kiadta *Diary* (Napló) című albumát, melyre Amerika-szerte felfigyeltek. A világháló segítségével az együttes nagyon hamar népszerű lett, a fiatalok pedig rájuk ragasztották az emo jelzőt. Később több más zenekar is követte ezt az úgynevezett indie emo stílust, mint például a Sense Field (Érzékek földje), a Cross My Heart (A szívemen át) vagy a Jimmy Eat World (Jimmy megeszi a világot). Gyors népszerűvé válásukat az is elősegítette, hogy az MTV rendszeresen játszotta a dalaikat, melyek szövege tele volt érzelemmel. Az évtized végére az emo bekerült a zenei mainstream irányzatok közé. 1998 nyarán a *Teen People* (Tizenévesek) című magazin közölt egy cikket az

emóról; a cikk szerzője kijelenti, hogy az emo a legújabb zenei stílus (*DeRogatis*, 2003; *Popkin*, 2006).

Az újabb és egyben utolsó hullám az Egyesült Államokban az évezred elején indult. Egyre több együttest tekintettek emónak, ilyen volt például a Fall Out Boy (Kihullott fiú), Funeral for a Friend (Temetés egy barátomnak), My Chemical Romance (Vegyi románcom), Panic! at the Disco (Pánik a diszkóban) (*DeRogatis*, 2003). (Az amerikai együttesek nevének fordítása a szerzőtől származik.) Népszerű együttesek és énekesek ma is folyamatosan tűnnek fel, az elmúlt egy-két év nagy kedvence a tini énekesnő: Avril Lavigne. Ám az emónak kikiáltott zenekarok nem mindig lelkesedtek ezért a jelzőért. Guy Picciotto, a Fugazi és a Rites of Spring egyik frontembere 2003-ban azt nyilatkozta, hogy az emo számára a legidiótább zenei stílus, és soha nem is gondolta, hogy az emo egy zenei stílust jelöl. Azt is megjegyezte még, hogy a legtöbb együttes utálja, ha emónak nevezik (*Prindle*, 2003). A 2000-es évek elejére a kifejezést azonban már nem csak az adott zenei stílus megjelöléseként használtak; az emo jelentése kibővült: ezzel a szóval utaltak az erős érzelmek nyílt kimutatására is (*Popkin*, 2006). Az emo harmadik hulláma már átterjedt Európára is, és itt is megjelentek az emo – vagy emónak nevezett – zenekarok, mint például a német Tokio Hotel vagy a magyar No Thanx (*Makki, Göndör és Csingár*, 2007), illetve a legújabb emo banda, az Anti Fitness Club. Gyors népszerűségük talán annak is köszönhető, hogy az együttesek tagjai szinte egyidősek a rajongókkal: ők is tinédzserek. Az origo.hu egy 2007-ben megjelent cikke szerint az USA-ban az emo a legnépszerűbb stílus a fehér tizenévesek körében, és Európában is legalább dobogós helyet érne el a mai ifjúsági szubkulturális stílusok között.

Hogy néz ki egy emós?

A külsőségeket tekintve az emós (vagy emo) meglehetősen extrém. Amikorra a felnőtt-társadalom már kezdte megszokni a metálosok és a punkok polgárpukkasztó, időnként irritáló megjelenését, megjelentek az emók, akik külsőségeikben ötvözik a gothic dark és az indie szubkultúrát. Az emo fiúk és lányok – vagy ahogy saját magukat nevezik: az emoboyok és az emogörlök – többnyire rövid, gyakran feltupírozott, feketére festett hajat viselnek, hosszú, arcba fésült frufruval. Arcukat is erősen festik, jellemző rájuk a vastag fekete szemkontúr. Kedvelik a szűk, testhez simuló ruhát (minél szűkebb, annál jobb): szűk csípőnadrágot, passzentos felsőket, pólókat, melyhez szívesen viselnek kockás vagy virágmintás tornacipőt. Az emók közül sokan szeretik a fekete színű ruhákat, melyet gyakran kombinálnak pirossal vagy rózsaszínnel – pinkkel, ahogy a fiatalok mondják. Kiegészítőként gyakran hordanak kockás vagy szegecselt öveket, többnyire kettőt is, nagy fémcsatokkal, fejükön halálfejes kendőt, láncokat, gyöngyöket, kitűzőket, a lányok karkötőket – akár nyolcat-tízet is egy-egy karjukon –, hajukban színes masnikat, szalagokat *(1. ábra).* Gyakran látni őket a 70-es éveket idéző retro stílusú ruhákban, SZTK-keretes szemüvegben, kicsi táskával a kezükben. Sokan viselnek közülük testékszereket, különösen az ajakpiercingek népszerűek körükben *(2. ábra)*. Mindehhez gyakran anorexiásnak ható soványság párosul (*Földes*, 2007; *Makki, Göndör és Csingár*, 2007; www.privi.hu).

Az elmúlt 20–25 évben már Magyarországon is kezdjük megszokni a fiatalok extrém külsejét, és már nem botránkozunk meg a punkok színes taréján vagy a szkinhedek tar fején és katonás külsején. Már nem tűnik ijesztőnek az acélbetétes Martens bakancs, a house-osok ’90-es évekbeli holdjárói pedig már avítt ócskaságnak számítanak, a mai tizenévesek nem is emlékeznek rájuk. Ami a legmeghökkentőbb – vagy talán legmegbotránkoztatóbb – az átlagember számára ebben az új stílusban, hogy az emogörlök és emoboyok a megtévesztésig hasonlítanak egymásra: a fiúk ugyanúgy festik a hajukat, sminkelik az arcukat, mint a lányok, ugyanolyan stílusú ruhákat hordanak.

1. ábra. Emoboyok és emogörlök megjelenése

2. ábra. Egy emoboy – ajakpiercinggel

Így az emók már a megjelenésükkel is ellenérzéseket váltanak ki nemcsak a felnőtttársadalomból, hanem gyakran más stílushoz tartozó kortársaikból is. Egy emo lány, É. szerint a felnőttek inkább csak csodálkozással vegyes megbotránkozással megnézik, ám kortársai, az úgynevezett antiemók rendszeresen megjegyzéseket tesznek a külsejére: „Hogy nézel ki? Motorral jöttél? Néztél már tükörbe? És betört?" Kamaszkorban természetes folyamat, hogy a tizenévesek önállósodni szeretnének, keresik saját stílusukat, saját identitásukat. El akarnak különülni nemcsak a szüleik és tanáraik képviselte felnőttektől, hanem saját kortársaiktól is, ki szeretnének tűnni a tömegből. Ahogy É. fogalmazott: „jó egy kicsit másnak lenni", még azon az áron is, hogy el kell viselni a néha sértegető megjegyzéseket. Erről tanúskodik egy emo fiúnak a honlapján olvasható önjellemzés:

> „Szeretem azt ami más, ami furcsa, ami kihívó és megbotránkoztató egyben. Szeretem ha csúnyán néznek rám az emberek a buszmegállóban és öszesúgnak a hátam mögött. Ez jelenti azt hogy nem egy vagyok a sok közül, hanem egy azok közül akik nem állnak be a sorba". (www.privi.hu/matebadboy)

Bár számunkra, pedagógusok számára is gyakran irritáló az emók megjelenése, a gúnyolódó megjegyzés, különösen, ha az osztály előtt tesszük, csak olaj lehet a tűzre. Erről tanúskodnak É.-nek és Cs.-nek, két emo lánynak a sorai:

> „Nemérdekel h mejik tanáárnak mi nemteccik rajtam és h nemtecciknekik a stílusom...az ő bajuk h az őskorban nőttekfel és nemtuggyák elviselni ha vki kitűnik a többi ember közül..tavaj az 1ik tanáár állandóan a hajammal piszkált h mérállfel annyira meg h csinájjamlejjebb megijenek..-.-" megg a smink..azéér a mai napig szóól az 1ik tanáár..állandan h kevesebb fekete meg nerakj rózsaszínt a szemedaláá megijenek..."

> „A tanáraimnak meg lehet, hogy nem tetszik de nem szólnak érte. Sőt olyan is van amelyiknek kimondottan tetszik. 1 tanárt zavarok, az meg az 1ik matektanárom, aki nem hajlandó megfogni a fekete halálfejes könyvemet, és undorodik a halálfejes és fekete cuccaimtól."

Serdülőkorban felerősödik a fiataloknak az a törekvése, hogy önmagukon különböző esztétikai megoldásmódokat próbáljanak ki. Ezt az egyedfejlődés természetes szakaszaként kell felfognunk. Nem szabad elfojtani ezeket a törekvéseket, hiszen ez része annak a folyamatnak, melynek során a kamaszok keresik saját identitásukat, és ennek egy lé-

nyeges eleme a saját, rájuk jellemző stílus megtalálása. Bábosik szerint fontos azonban, hogy ezeket az esztétikai törekvéseket megpróbáljuk orientálni, „megfelelő instrukciókkal segíteni” (*Bábosik*, 2004, 28.).

Az emo szubkultúra színtere: az internet

Míg a 20. század végi ifjúsági szubkultúrák követői (rockerek, alterok, house-osok, diszkósok, stb.) valós színtereken – kocsmákban, klubokban, diszkókban, partikon – ismerkedtek és találkoztak, addig a 21. század eleji irányzatok találkozási pontjai virtuális színterekhez, a világhálóhoz kötődnek. Így az emo kultúra rendkívül gyors terjedése is az internetnek köszönhető. A YouTube-on számtalan, hosszabb-rövidebb videó nézhető meg és tölthető le az emókról: hogyan kell emo frizurát készíteni, hogyan kell emo stílusban sminkelni, milyen egy emo napja. De találhatunk itt rengeteg fényképet emoboyokról és -görlökről különböző pózokban, sokszor saját magukat fotózva. A magyarországi internetes oldalak közül a privi.hu-n jelennek meg leggyakrabban az emokidek honlapjai. Böngészve a honlapok között, több hasonlóságot is lehet találni. A serdülők először jellemzik magukat, leírják, miket és kiket szeretnek, illetve nem szeretnek, például:

„Cejessük: Baráááátaimaaaat<3(L)(R)^.^:P, Munyááát<3(kutyumm), a rajzfilmeket *.* deaz ijen régijeket mint amijen a Kockásfülű nyuszi meg a Bob és Bobek megmeg PomPom megg ijesmikk^^(nodeazért a mai meséket is szeressük^.^), a későnfekvést, a délutánig alvást, kóborolni, eltévedni, hintázni, feltünőneklenni, nemhejesen írni:P, a nyuszi-kaaat<3, megnevettetni másokat a hüjeségeimmel XD, jáccótereket, csokit.nyalókát.gumicukkjot, megismerni nyúúú embörkéket:P, gitárral ijeszgetni a kuyám XD, rágólufit fűúújni :D, mekibemenni..XD, napszemcsiket, bömböltetni a zenéét(hagyörüjjenek a szomszédok XD)

Nemszeressük: ha felkeltenek, a sulit(blööö), a kétszínű embereket, ha lebarnulok, hányni..XD, ha vki enmismer és úgy ítélmeg, ha vkinek ugyanojan vagy hasonló rucija vagy akármije van, -ha leutánoznak:S” (www.privi.hu/kiki.lullest)

Az emókról az a nézet terjedt el, hogy szomorúak, magukba fordulók, sőt depressziósak. Tari szerint, ha egy kamasz olyan mondatokat ír a honlapjára, mint „gyűlölöm a sulit” vagy „gyűlölök mindent”, az akár természetesnek is tekinthető, hiszen ebben a korban jelentős hormonális és pszichés fejlődés zajlik: komoly változásokon megy keresztül mind a testük, mind a személyiségük. Sok serdülő nem találja a helyét a mai világban, nem érti saját magát sem, és megpróbál kapcsolódási pontokat keresni másokkal. A számítógép képernyője előtt ülve gyakran a hasonló problémákkal küzdő társait találja meg, így rossz érzései nem csökkennek, hanem inkább növekednek, és „pozitív, életigenlő ingerek helyett a depresszió és világfájdalom jelenségeivel találkozik”.

Hasonló stílusban írt, affektáló, selypítést utánozó szövegek, szövegrészek sok honlapon megjelennek, különösen a lányokén. A külső szemlélőnek úgy tűnik, mintha ezek a kamaszok és kiskamaszok nem akarnának felnőni, mintha ki akarnák tolni a kisgyermekkor határát, amikor még szabad volt nem csak selypíteni, de azért sem szidták össze őket, ha kissé kényes igazságokat mondtak ki nyilvánosan. Látható az is, hogy a szövegekbe bizonyos pontokra beillesztenek nagybetűket, melyeknek egy része a smiley-kra utal: a D a mosolygást, nevetést jelképezi, az XD a vihogást, erős nevetést, míg az S általában

a szomorúságra utal. Meg kell azonban jegyezni, hogy ezt az úgynevezett internetes szlenget nemcsak az emók használják, hanem szinte az összes, neten kommunikáló fiatal. Így próbálják hozzáadni a szavak jelentéséhez az azokhoz fűződő érzelmeiket.

Gyakran olvasható az is a honlapok elején, hogy durva hangnemben elküldik azt a látogatót, aki nem emo, vagy akinek nem tetszik ez a stílus: „Nem túlzottan érdekel mit gondolsz, nem mondom h nagy egyéniség vagyok, egy vagyok a sok senki közül. […] Ha nem tudsz jót mondani fogd be a lepcses pofád." (www.privi.hu/lunastar) A honlapok alján általában e-mailt lehet küldeni a honlap tulajdonosának. Van jó néhány olyan fiatal is, aki kifejezetten kéri, hogy írjanak neki azok, akiknek felkeltette érdeklődését, és kapcsolatba akar vele kerülni. Az óvatosabbak azonban – tartva az antiemók gúnyolódásától – úgy szerkesztették meg honlapjukat, hogy csak azok számára engedélyezik e-mail küldését, akik emóként már feljelentkeztek az oldalra. Az antiemók mellett a emók leginkább egymást szidják, sőt pocskondiázzák a honlapokon. Olyan, mintha harc dúlnak az „igazi" emók és a „poserek" között – de szinte lehetetlen megállapítani, ki is a valódi emo, és ki az, aki csak külsőségeiben utánozza az emóságot.

Több honlapon is olvashatunk verseket; ezek részben a neten terjednek, de akadnak olyan emók is – hasonlóan a más stílust képviselő többi kamaszhoz –, akik versekben írják ki örömeiket és bánataikat, és saját költeményeiket rakják fel a honlapjukra. E versek nagy része szomorúságról, magányról, kiközösítettségről, megcsalatottságról szól, arról, hogy az élet szörnyű:

Én szerettelek, de te megcsaltál,
Én hajtottam rád de te elhagytál
A patak többé már nem csobog
De a szívemben a zászlód örökre lobog
Bár bú és magány az életem
A szerelmemet nem felejtem
Elhiheted...

(www.privi.hu/lunastar)

Fáj a szó,
Fáj a jó,
Fáj az is, hogy nem szeret,
kit kedvelek.
Fáj, mit a szó nem mondhat
Fáj, mit mutatnak
Kérdeznek, állnak…
Utolsó leheletemre várnak.
S így életem végzem,
Így van végem,
S ez a vers nektek szól kedves, hű Emok!

(www.privi.hu/4everemos)

A honlapokon a szövegek mellett talán sokkal izgalmasabbak a képek. A legtöbb honlapon vegyesen szerepelnek a honlap tulajdonosát ábrázoló fotók olyan képekkel, esetleg videókkal, amelyeket többnyire a YouTube-ról töltöttek le. Az emók egyébként is szeretik fényképezni magukat. Cs. a következőt írta erről a szórakozási formáról: „A Media Markt-ban lehet ingyen videójátékozni, meg fényképezni magad a fényképezőkkel, és megörökíteni magad annak, aki utánnad megnézi a fotókat. Nekem ez kifejezett mániám, hogy megnézem a képeket... Mindig találok vami Emohoz hasonló lényt."

Ahogyan a szövegek, ugyanúgy a fényképek témája és stílusa is nagyon hasonlít egymásra. A fényképek nagy részét az emók saját magukról készítik: szíves fotózzák magukat felülről vagy tükörből. A képek szélsőséges világot mutatnak. Találunk a honlapokon narcisztikus pózokban saját meztelen – ráadásul anorexiásan sovány – felsőtestüket vagy nőiesen kifestett arcukat fotózó fiúkat, kihívóan és szexisen pózoló, a fürdőszobatükröt

nyaló kislányokat, akiket csak a sok smink és a fotó beállítása miatt sejtünk 16 évnél idősebbnek. A fényképek általában láttatni engedik a testékszereket is. Az emóknál oly gyakori ajakpiercing, az alsó ajakban két vámpírfogat utánzó kis karika agresszivitást (vagy talán önagresszivitást?) sugall. De megjelenik a fotókon a serdülők másik arca is: a gyerek. Különösen a lányok honlapjain találkozni a 4–6 éves kisgyerekekre emlékeztető vonásokkal: hajukban színes masnikat, szalagokat viselnek, karjukon fából és műanyagból készült színes és kockás karkötőket. Feltűnnek a képeken színes tornacipőbe vagy apró mintás vászoncipőbe bújtatott, csámpásan álló lábak. Néhányan egy-egy fotón kedvenc plüssállatukat vagy piros szívecskés rózsaszín díszpárnát ölelnek magukhoz, mások nagy, kerek, színes nyalókat nyalogatnak, vagy királylányt formázó csillogó diadémet tesznek a hajukba, de még cumizó kamasz fényképével is lehet találkozni. Olyan ez a kettősség, mintha ezek a kamaszok nem tudnák eldönteni, merre is induljanak: tartsanak tovább a kihívásokkal teli, de önállósággal kecsegtető felnőttkor felé, vagy forduljanak vissza a selypítő-gügyögő, plüssmackós és nyalókás, biztonságos és védelmet ígérő gyermekkorba, amikor tetteinkért még nem kellett vállalnunk a felelősséget.

A külföldi oldalakról letöltött képeken hasonló arcok jelennek meg. Nem véletlen, hogy Burrows (2006) „klónozott klisének” nevezi az emo imázst, amely azonban mégis vonzó a tizenévesek számára. Burrows szerint azért, mert van valami közös a kamaszokban, ez pedig az érzelmek kontroll nélküli kimutatása, legyen az lázadás, harag vagy magányosság. Ennek a szabadságát adja meg a serdülőknek az emo. Ezek között az internetről letöltött fotók és képek között azonban akadnak olyanok is, melyek meghökkentők, sőt megdöbbentők a felnőtt szemlélő számára: véres könnyeket síró fiatal lányarcok, kettétört, vérző szívet ábrázoló rajzok. De nem egy honlapon megjelennek biszexualitásra utaló fényképek: egymással csókolózó azonos nemű tizenévesek, fiúk és lányok egyaránt. Úgy tűnik, az érzékiséghez a lányok vonzódnak jobban, mert az ő honlapjukon gyakrabban látni ilyen fotókat – különösen csókolózó emoboyokat.

Tari Annamária (2008) pszichológus szerint ez a divathullám nem létezne az internet nélkül. Úgy a magyar, mint a külföldi honlapokon többnyire 12–15 éves kiskamaszoktól olvashatunk tipikusan emós bejegyzéseket, akik pszichológiai értelemben még gyereknek tekinthetők. Tari szerint éppen ebben rejlik a veszély, hiszen egyrészt az információs szupersztrádán bárki bármihez hozzáférhet, életkori határok nélkül: ezek a serdülők olyan dolgokat nézhetnek és olvashatnak, amelyek feldolgozásához és megértéséhez nem elég érettek sem értelmileg, sem érzelmileg. Másrészt az interneten – a kihívó sminkelés és az erotikus pózok következtében – a 13–14 éves kamaszlányok 16–18 évesnek mutathatják magukat.

Veszélyes-e az emo?

Az emo sokkal több, mint pop-punk zenei stílus vagy a korábbiakban leírt megjelenés – az emo életérzés. Az emókról az a nézet terjedt el, hogy szomorúak, magukba fordulók, sőt depressziósak. Tari (2008b) szerint, ha egy kamasz olyan mondatokat ír a honlapjára, mint „gyűlölöm a sulit” vagy „gyűlölök mindent”, az akár természetesnek is tekinthető, hiszen ebben a korban jelentős hormonális és pszichés fejlődés zajlik: komoly változásokon megy keresztül mind a testük, mind a személyiségük. Sok serdülő nem találja a helyét a mai világban, nem érti saját magát sem, és megpróbál kapcsolódási pontokat keresni másokkal. A számítógép képernyője előtt ülve gyakran a hasonló problémákkal küzdő társait találja meg, így rossz érzései nem csökkennek, hanem inkább növekednek, és „pozitív, életigenlő ingerek helyett a depresszió és világfájdalom jelenségeivel találkozik” (*Tari*, 2008b). Ezt bizonyítják V. sorai is:

„Hát.... először csak úgy "odamondott emo voltam! van egy oldal a www.visualchat.hu és ott baromkodunk az emo-val először a haverjaimmal 2006 október körül... és utánanéztem a stílusnak! Rátaláltam a Vampire Fraksra és végig néztem csomó emonak az adatlapját... először nem akartam felvenni a stílust... hisz csak11 éves kislány voltam! az szüleim ekkor voltak abban az időszakukban hogy állandóan veszekedtek... ilyenkor rengetget sírtam... a haverjaim ilyenkor le s tojtak! Hiába az MSN mg a telefon nem nagyon érdekelte őket h élek még... egyedül voltam! és megint csak a net maradt nekem! Állandóan a gép előtt ültem! És egyszer úgy döntöttem hogy valami változás kell! Mondjuk nem egyik napról a másikra lettem emo, de érzelmi alapja volt!"

Tari (2008b) szerint a kiskamaszok között terjedő depressziónak az az oka, hogy ezek elé a fiatal serdülők elé olyan akadályokat állítunk, olyan léceket kell megugraniuk (felvételi a nyolc- vagy hatosztályos gimnáziumba, nyelvvizsga, különórák stb.), amelyek iszonyatos terhet raknak rájuk. Ha összeszámolnánk, kiderülne, hogy sok gyerek többet dolgozik, mint a szülei. Emiatt az iszonyatos pörgés miatt a tinik olyan helyzeteket keresnek, ahol kiléphetnek a mindennapos mókuskerékből, ahol őszintén beszélhetnek gondjaikról és félelmeikről. Erre kínál remek terepet az emo. Az egyik emo lány így ír a honlapján erről:

„Nappal életvidám vagyok, sokat nevetek de este rámtör egy furcsa érzés amitől írtózom, a magány, a szomorúság, és a csalódottság egyszerre. Ilyenkor jön rám a sírhatnék, és csak fogynak a zsepik, mert tudom, hogy, akit szeretek sose lehet az enyém...=/" (www.privi.hu/lunastar)

Cs. szerint viszont az emók nagyon jó színészek, és a honlapokon található önjellemzésükben és fotóikon sokszor csak mímelik a szomorúságot: „Igazából az emo nem a világfájdalomról szól hanem a 2szélső érzésről. Ha valami jó éri őket 2x annyira értékelik mint 1 nem emo. De ugyanez van a rosszal. Akkor 2x annyira megrázó." Nem véletlen azonban az sem, hogy a honlapokon megjelenő versek is gyakran fájdalomról, szorongásról, elhagyatottságról szólnak:

Én tudom milyen érzés amikor senkinek se kellesz
én tudom ki az ki ad, és ki az aki elvesz.
Ne beszélj az életről, nem kell a szöveg a fényekről
eleget tudok a fake-ekről és az irigységedről
Én mindig csak ordítok a méregtől
Ittatok már eleget a véremből.
Ideje lenne megtalálni a helyes utat,
nem csak szívni mert ez már eléggé untat.
Elfajult a világ, jobb ha előre nézel,
Ha hátulról támadsz legalább szólj ha velem végzel.
Ez az élet testvérem gondold végig mit teszel,
bármilyen útra lépsz néha jobb ha kicsit fékezel

(www.privi.hu/lunastar)

Sírok, mert érzem a világ baját,
Sírok, mert más nem hallja jaját!
S azt teszem mit más nem,
gondolkodom az életen.
Fáj, hogy más nem találja magát,
Fáj, hogy más nagyra tartja magát.
S azt teszem mit más nem,
gondolkodom az életen.
Vérzik a szív, mit neked adnék,
Vérzik a kéz, amit érted vágnék.
S azt teszem mit más nem,
gondolkodom az életen.
Várnám azt, hogy múljon életem,
S azt teszem mit más nem...

(www.privi.hu/4everemos)

Ráadásul ezt a világfájdalmat erősítik nem egyszer kedvenc együtteseik dalai is. Noha szerencsére a daloknak csak egy töredéke sugall teljes kilátástalanságot, sok zeneszám szövege szól szomorú, mélabús érzésekről. Gyakran már a címek is sokatmondóak: a My Chemical Romance-tól a *Dead!* (*Halott!*), *Cemetery Drive (Út a temetőbe*), a Funeral for a Friendtől a *Roses for the Dead* (*Rózsák a halottaknak*). Ha pedig belenézünk a dalszövegekbe, azt találjuk, hogy egyik-másik szinte kísért az öngyilkosság gondolatával. Ilyen például a My Chemical Romance *Dead!* című dalának néhány kezdő sora vagy a Hawthorne Heights *Ohio is for Lovers* (*Ohio a szerelmeseké*) dalának refrénje, de a magyar Anti Fitness Club *Tedd meg* című dala is:

„And if your heart stops beating, I'll be here wondering: Did you get what you deserve, the ending of your life? …
Have you heard the news that you're dead? …
I think they never liked you anyway …
Wouldn't it be grand,
it ain't exactly what you planned,
and wouldn't it be great if we were dead?"
(www.lyrics.com/index.php/artists/lyric/my-chemical-romance-lyrics-dead)

„És ha megáll a szívverésed, megkérdem: Megkaptad, amit megérdemeltél, az életed végét?...
Hallottad a hírt, hogy halott vagy? …
Azt hiszem, soha sehogyan nem szerettek téged …
Hát nem nagyszerű lesz,
nem pontosan az, amit terveztél,
És nem lesz csodás, ha halottak leszünk?"
(fordítás a szerzőtől)

„So cut my wrists and black my eyes. …
So I can fall asleep tonight, or die."
(www.lyrics.com/index.php/artists/lyric/hawthorne-heights-lyrics-ohio-is-for-lovers)

„Ezért vagdosom az erem és kihúzom a szemem,
Így ma este elalszom vagy meghalok."
(fordítás a szerzőtől)

Kell neked már régen
És nincs már kiút.
Téged is úgy csábít, úgy hív az országút.
Ne játssz most a tűzzel, inkább égesd meg magad,
Szúrd be most a tűt, ez egy halálos adag.
(www.zeneszoveg.hu/dalszoveg/39334/anti-fitness-club/tedd-meg-zeneszoveg.html)

Noha a serdülők állítólag nem veszik teljesen komolyan az ezekhez hasonló slágerek szövegét, Tari Annamária pszichológus (2008b) szerint az emók körében egyre többet találkozni a „depresszív életérzés egyik radikális formájával", az úgynevezett falcolással. Ez nem más, mint önvagdosás: a serdülő zsilettpengével, esetleg késsel csuklója belső részén felületi metszést ejt. Tari klinikai pszichológusként már találkozott olyan emóval, aki magánál hordta a pengét. A külföldi és a magyar internetes oldalakon látni lehet olyan képeket, amelyeken tinédzserek rituálisan használják ezeket az eszközöket; némelyik fotón még véres nyomok is láthatók. (Hogy ezek valódiak-e, vagy a digitális technika alkalmazásával kerültek a képre, azt nem lehet megállapítani.) Az mindenesetre nyilvánvaló, hogy az ilyen képek öndestruktív érzéseket tükröznek. A probléma igazán az, ha az „önagresszió bevonul a normális eszköztárba, és egy tinilány szokásává válik, hogy titokban a fürdőben megcsináljon egy ilyen metszést magán" (*Tari*, 2008b).

Természetesen nem állítható sem az, hogy az emók rendszeresen falcolnak, sem az, hogy ez nem jellemző a többi ifjúsági szubkultúra követőire. Ezt fogalmazza meg É. A levelében: „A médiával, és az internettel az a baj, hogy az emot ugy kezelik mint egy embert.

Azért mert egy ember felvágta az ereit nem jelenti azt hogy mindegyik ezt csinálja. Persze biztos van aki ettől megnyugszik, vagy nem tudom, de az nem feltétlenül emo." K. szerint pedig az emók is különbözők, nem szabad általánosítani: „az emon belülis több stílusvan. vannak pl a Saucy emo-k akik boldogok szinesen öltözködnek megijesmi.és vannak pl a hard emo-k akik depressziosak vagdossák magukat". Azért mindenesetre elgondolkodtató, hogy a négy emo közül, akikkel – alkalmazkodva az irányzat sajátosságaihoz – az interneten, e-mailekben „beszélgettem", három már próbálkozott az önvagdosással:

„...eléggé nagyvagyok már ahhoz h belássam h a vagdosás nem megoldás persze van ammikor még mostis vagdosommagam.de nagyonritkán és csak téll akkor ha nagyon kivagyok bukva. de pl vannak hüjeségeimis pl szivecskét vágtam az oldalamba ami reményeim szerint örökre ottmarad" (részlet K. e-mailjéből).

„Igen... sokan az Emok közül csa úgy spontán szeretik a fájdalamat vagy a szenvedést, és mivel a lelki fájdalmat senkisem látja bennük vagy felvágják az ereiket vagy öngyilkosok lesznek! […] én különösen utálom az olyan Emokat akik valami miatt megvágjál magukat, vagy öngyilkosok leszenk! Így egy kicsit magamat is! […] de mostanság ahányszok a helyére nézek tiszta rosszul leszek!" (részlet V. e-mailjeiből).

„Az érvagdosást meg úgyértem, hogy a mai emok nagy része azért vagdossa magát mert mások is. Vagymeg csak le akarja vezetni a fájdalmat. Nem biztos hogy öngyi akar lenni. Egy időbe énis vadostam maga. Énse öngyi akartam lenni. Csak a feszültséget vezettem le. […] én nemcsak karcoltam magam. Volt hogy elég mélyen megvágtam magam... Kis géz meg 1csuklószorító és megvan oldva a probléma" (részlet Cs. e-mailjeiből).

A levelek alapján úgy tűnik, a kiskamaszok számára a falcolás arra szolgál, hogy fizikai fájdalmat okozzanak maguknak, mert így enyhül a lelki fájdalom. Vagyis az önagresszió a szorongás csökkentésének, a konfliktus kezelésének olyan módja, amikor az egyén nem a környezetével indulatos, hanem agresszivitását öntudatlanul önmaga ellen fordítja (*Tari*, 2008a). Az is sejthető az idézett sorokból, hogy ezek a fiatalok nem ismernek más konfliktuskezelési technikákat. Ráadásul „a testi fájdalom azonnal csökkenti a pszichés feszültséget, tehát van egy olyan kapcsolat a kettő között, ami nagyban erősíti a folyamatot" (*Tari*, 2008a). Ami talán még megdöbbentőbb, hogy egyikük, Cs. nem is tulajdonít túl nagy jelentőséget az önvagdosásnak: „aki csak karcolgatja magát azzal nemkell foglalkozni. viszont hamár nagyon mély a seb azzal annál inkább. Mert az valószínű nem poénból csinálja". Tari szerint sem kell teljesen kétségbeesni, mert ezekben az esetekben egyáltalán nem biztos az öngyilkossági vágy, de mindenképpen oda kell (kellene) figyelni ezekre a serdülőkre, mert „az öncsonkítás hátterében önértékelési problémák, depresszió […] lehetnek" (*Tari*, 2008a).

A négy emo e-mailjeiből az is kiderül, hogy gondjaikat-bajaikat többnyire barátaikkal, esetleg testvérükkel beszélik meg, nincs olyan felnőtt – sem szülő, sem pedagógus – a környezetükben, akihez bizalommal fordulnának. Szüleikkel alig van vagy nem megfelelő a kapcsolatuk, a pedagógusokat pedig sokszor eleve elutasítják. Szerencsére akad ellenpélda is: „a tanáárokkal sincs semmibajom pl az ofőőmet imáádom annyirajóóarc:D" (részlet K. e-mailjéből).

Noha nyilvánvaló tény, hogy a kamaszok érzelmei szélsőségesek, ők maguk pedig hajlamosak a túlzásokra, bizonyára nem véletlen, hogy a négy emo mindegyike azt mesélte, hogy szüleivel nem harmonikus a kapcsolata. É. szülei elváltak, ő az édesanyjával él, de apjával (feltehetőleg a távolság miatt) jobban megérti magát. Szerinte édesapja jobban bízik benne, ezért engedékenyebb is. Anyja szigorú, nem engedi meg É.-nek az ajakpiercinget sem (apjával ellentétben), ezért É. rendszeresen kiveszi otthon. É. tart édesanyjától, és nem is véletlenül: „anyukámnak elmondani se merem h rosszat csinálok. Emlékszem mikor a ővérem 15 éves volt anya úgy megverte hogy vérzett a feje... Mostmár nem bánt minket (szerencsére) de sose tudni...Nem igazán szeretem anyukámat."

Úgy érzi, édesanyja nem engedi kibontakozni, és ha a problémáival hozzá fordulna, csak kioktatná, hogy ez „tipikus meg te ehez amugy is fiatal vagy". V. azt panaszolta, hogy egy időben szülei többször a váláson gondolkodtak, ekkor állandóan veszekedtek egymással is, és vele is, néha minden különösebb ok nélkül. Ekkor, valószínűleg pontosan az otthoni helyzet miatt, került közel az emo stílushoz.

Cs. úgy jellemezte a kapcsolatát szüleivel, hogy édesapja „sokat dolgozik, és ha itthon van akkor gépezik. Ő igazából nem nagyon szól bele semmibe.". Édesanyjával pedig Cs. nincs jó viszonyban, ahogy fogalmazott: „Én nekem anyummal a legizgalmasabb közös program, amitől ense akadok ki meg ő se, az az, ha eljön vagy elmegyek vele pisilni...:D". Ennek okát Cs. abban látja, hogy szerinte édesanyja keveset beszélget vele, ha igen, akkor is inkább kioktatja: „[Anyum] hazajön munkából és én próbálok vele lenni, hogy tudjunk beszélni, de kizavar a szobából, hogy fárat. Meg, bármi van nem áll ki mellettem." Szüleinek, különösen édesanyjának nem tetszik a megjelenése sem, és ezt sokszor kemény szavakkal is gyermeke tudtára adja: „anyám v szól, hogy öltözzek át és mosakodjak meg, vagy szól, hogy hogy nézek ki, lány létemre, hogy lehetek ilyen topis...". Édesapját viszont nem igazán foglalkoztatja, mit visel, hogyan néz ki a lánya – mint ahogy az sem, hová és kivel jár szórakozni. A legkevesebbet K. árult el szüleivel való kapcsolatáról, de jellemzi a viszonyt, hogy a piercingjét K. szúrta ki magának titokban, amiről minden barátja tudott róla, kivéve a szüleit.

Általánosságban elmondhatjuk, hogy minél kevésbé kapja meg a serdülő a családjában a megértést és a támogatást, minél kevésbé érzi a családot egy olyan biztos hátországnak, ahová a gondjaival visszahúzódhat, ahol – ha bajba kerül – segítséget remélhet, annál inkább keresi kortársai kapcsolatát és támogatását, annál inkább belekerül egy-egy ifjúsági szubkultúrába, annál hangsúlyosabban vallja magáénak az adott szubkultúra sajátosságait – láthatókat és kevésbé láthatókat egyaránt.

A négy emo kamasz közül, akikkel hetekig, sőt hónapokig leveleztem, ketten sokkal többről is írtak az e-mailekben, mint amire eredetileg kíváncsi voltam, például hogy mit jelent emónak lenni, milyen az emók megjelenése, hogyan szórakoznak, stb. Meséltek a szüleikkel való kapcsolatukról, barátokról, szerelmekről és csalódásokról – sokszor kéretlenül is. Ez viszont azt is jelenti, hogy bármennyire is zárkózottak a kamaszok, szükségük van valakire, aki meghallgatja, ha kell, megnyugtatja, ha kell, óvatos kritikával illeti őket.

Játék a nemi szerepekkel

Ha megnézegetjük a fényképeket és a videókat a magyar és a külföldi internetes oldalakon, azt tapasztaljuk, hogy alig van különbség külső megjelenés tekintetében a fiúk és a lányok – vagyis az emoboyok és az emogörlök – között. A szakemberek úgy vélik, hogy a nemek összemosódnak, és mintha kezdene létrejönni egy úgynevezett androgün kategória. Mivel sok emo még kiskamasz, a külső nemi jegyek még nem mutatkoznak eléggé, ráadásul az emo nem kedveli a férfias megjelenést (*Tari*, 2008b). Ahogy a stílus külső leírásakor már említettük, a fiúk hasonlóképp öltözködnek, mint a lányok, ugyanolyan frizurát hordanak, ugyanúgy sminkelik az arcukat.

Tari (2008b) szerint a nyugati társadalmakban változóban vannak a nemi identitások. A klasszikus női és férfimodellek mellett megjelentek a nem hagyományos ideálok: a kemény, férfias, harcias nő típusa és a metroszexuális férfié, aki úgy véli, neki is minden jár, ami eddig csak a nőknek. Mintha kiveszőben lenne az erős, férfias férfi, és előtérbe

kerülne a mindig jól öltözött, (túl!) jól ápolt, testileg és lelkileg egyaránt kifinomult, feminim típusú, úgynevezett metroszexuális férfi. Ezek a hatások érik a serdülőket a médiából is, és természetesen kedvenc fiúbandáik tagjai is hasonlóképpen néznek ki. Nem csoda, hogy a mai kiskamaszok követik a divathullámot. A gond azonban az, hogy ezek a nemi sajátosságokra vonatkozó és nem csupán külsőségekben megmutatkozó hatások túl fiatalon érik őket, olyan életkorban állítják őket választás elé, amikor még nem érettek erre a döntésre.

Ezt a metroszexuális attitűdöt valószínűleg még erősíthetik az emo fiúkban az emo lányok, hiszen nekik pont az ilyen feminin férfiak tetszenek. Megdöbbentően hangzik, de a lányok „cukinak" és „édinek" tartják a fiúkat. Ezeket a jelzőket akár egy évtizeddel korábban sem lehetett hallani – az akkori kamaszoktól sem. Ezek a szavak Tari (2008b) szerint azt az elvárást jelenítik meg a fiatalok részéről, hogy a nemek ne különbözzenek annyira egymástól, ami viszont egyértelműen a kisgyermekkor jellemzője, és nem a serdülőkoré. Mivel tehát a nemek közötti különbségek elmosódni látszanak, innen már csak egy lépés az egymással csókolózó fiúk és lányok, illetve a biszexualitás.

Az interneten olvasható számtalan cikk közül némelyik úgy véli, hogy az emóknak „olyannyira fontosak az érzelmek, hogy azokat […] saját nemükön vezetik le. A lényeg ugyanis az érzékenység, amit nem korlátozhatnak olyasmik, mint az elsődleges nemi jegyek." (*Földes*, 2007) Van ebben természetesen némi igazság az érzelmek fontosságáról, de leegyszerűsítés lenne, ha csupán így kezelnénk a problémát – a cikk ironikus felhangjáról nem is szólva. Noha egyértelmű adatok nem állnak rendelkezésre, az igazi biszexualitás bizonyára az emóknak is csupán töredékét érinti – a többség inkább csak kacérkodik a gondolattal, és megmarad a fotók nézegetésénél. Az említett négy emo levelezőtársam közül csupán egyetlenegy mondta (merte bevallani?), hogy volt már kapcsolata azonos neművel. Az ilyen szexuális kapcsolatban természetesen szó sincs szerelemről; úgy tűnik, a kíváncsiság hajtja a tiniket: kipróbálni mindent, ami nem tilos.

Mit tehetünk?

Szekszárdi (2008) szerint a kamaszok mindig is lázadtak a felnőtt-társadalom ellen: a '60-'70-es években a hosszú hajjal, most pedig a fekete ruhákkal, piercingekkel és tetoválással, a meghökkentő sminkkel és a változatos színű frizurákkal. Lehet, hogy lázadásnak kell felfognunk a feminin férfi típusának túlhajtását is? Az önvagdosás és a biszexualitás azonban már minden bizonnyal túllépi a lázadás kategóriáját. Az öncsonkítás Tari (2008a) szerint öntudatlan segélykiáltás, amelyre a serdülőt körülvevő felnőtteknek – szülőknek és pedagógusoknak egyaránt – fel kell figyelniük. Legyen szemünk meglátni a felcsúszó – és mindig hosszú ujjú – pulóver alól vagy a színes karkötők kavalkádjából kivillanó hegesedő sebeket! A meghökkentő külső mögött gyakran más is megbújik: családi problémák, lelki válságok, szorongás, amelyekről a kamasz nem beszél.

A magyar társadalom még most is nehezen fogadja el a pszichológust: nem mer vagy nem akar segítségéért folyamodni. Így van ezzel a serdülők egy része is. Cs. a következőképpen fogalmazta meg: „Nem arról van szó, hogy nem szeretem a pszichológust, hanem arról, hogy szerintem egy olyan ember, aki csak bemagolta azt, hogy mire mit kell mondani, és nem érzi a saját bőrével, az nekem ne tartson beszéde, inkább adok a barátaim tanácsára. Főleg hogy van 1–2 amelyik hasonló dolgokon megy keresztül." Talán segíthetne ezen a helyzeten, ha minden iskolában lenne iskolapszichológus. Őt a gyerekek nap mint nap látnák, beszélgethetnének vele kötetlenül is, így nem éreznék idegennek, és talán több bizalommal fordulnának hozzá. Ebben az esetben ráadásul nem is lenne szükség szülői bábáskodásra (legtöbbször a szülő viszi el a pszichológushoz gyermekét), hiszen sok esetben éppen a szülő-gyerek kapcsolat nem zökkenőmentes, és a serdülő már csak dacból sem fogadja el szülei véleményét.

Ami pedig a pedagógus munkáját illeti, az minden osztályfőnök számára nyilvánvaló, hogy heti 45 percben, csak az osztályfőnöki órán nem minden esetben lehet hatékonyan nevelni – különösen akkor, ha 33–36 tanuló ül a hagyományosan elrendezett tanteremben a tanárral szemben. Az osztályközösségek csak ritka esetben baráti közösségek is, ezért a serdülő nem tárja fel problémáit (még a jóval kisebbeket sem) az egész osztály előtt. Azt a tényt sem szabad elfelejtenünk, hogy a tinédzserek időnként meglehetősen gonoszak egymással, durva kritikával illetve társukat – talán ugyanolyan dolgok miatt, amelyben ők is hibáznak. Az érzékeny lelkű, sérülékeny kamasz nem állítja pellengérre magát – inkább hallgat.

A négy emo kamasz közül, akikkel hetekig, sőt hónapokig leveleztem, ketten sokkal többről is írtak az e-mailekben, mint amire eredetileg kíváncsi voltam, például hogy mit jelent emónak lenni, milyen az emók megjelenése, hogyan szórakoznak, stb. Meséltek a szüleikkel való kapcsolatukról, barátokról, szerelmekről és csalódásokról – sokszor kéretlenül is. Ez viszont azt is jelenti, hogy bármennyire is zárkózottak a kamaszok, szükségük van valakire, aki meghallgatja, ha kell, megnyugtatja, ha kell, óvatos kritikával illeti őket. Talán ki lehetne – úgymond hivatalosan is – alakítani online kapcsolatot a serdülők és az osztályfőnök vagy egy tanár vagy a (jövőbeni) iskolapszichológus között. Elképzelhető ugyanis, hogy a tizenévesek egy része szívesebben megnyílna – legalábbis a kapcsolat elején – egy virtuális kapcsolatban, ahol nem kell szemtől szembe ülnie a segítővel.

Irodalom

Bábosik István (2004): *Neveléselmélet. Nevelés az Európai Unióban.* Osiris Kiadó, Budapest.

Burrows, Amy (2006): The Rise of the Emo Kid. *Barb Wired*, 2008. 07. 10-i megtekintés, http://english.unitecnology.ac.nz/barbwired/read_story

DeRogatis, Jim (2003): *True Confessional?* 2008. 07. 15-i megtekintés, http://www.jimdero.com/News 2003/Oct3LiveDashboard.htm

Földes András (2007): Nem transzvesztita, nem depressziós, csak emós. *Index*, 2008.02.05-i megtekintés, www.index.hu/kultur/eletmod/emo

Makki, Marie-Rose – Göndör Ottó – Csingár Edit (2007): Emo: a nyafogó kultúra. *Hetek*, 16. 2008. 02. 05-i megtekintés, www.hetilap.hetek.hu

Mészáros György (2003): Techno-house szubkultúra és iskolai nevelés. *Iskolakultúra,* 9. 3–63.

Mészáros György (2006): Mindennek fonákja? – vagy tán nem is az – az ifjúsági szubkultúra jelenségéről. In: Trencsényi László (szerk.): *A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése.* VII. *Az iskolán kívüli nevelés*. ELTE PPK Neveléstudományi Intézet, Budapest.

Popkin, Helen A. S. (2006): *What exactly is 'emo' anyway?* 2008. 08. 03-i megtekintés, http://www.msnbc.msn.com/id

Poretta, JP (2007): Cheer up Emo Kid, It's a Brand New Day. *The Fairfield Mirror,* 2008. 08. 03-i megtekintés, http://www.fairfieldmirror.com/entertainment

Prindle, Mark (2003): *Interview with Guy Picciotto*. 2008. 09. 15-i megtekintés, http://www.markprindle.com/picciotto-i.htm

Somlai Péter (1997): *Szocializáció*. Corvina, Budapest.

Szapu Magda (2002): *A zűrkorszak gyermekei*. Századvég, Budapest.

Szekszárdi Júlia (2008): *Írott és íratlan szabályok*. 2008. 09. 25-i megtekintés, http://www.osztalyfonok.hu/cikk

Tari Annamária (2008a): *Az öncsonkítás*. 2008. 07. 11-i megtekintés, http://tariannamaria.hu/cikkek/klinikai/05-mutilation.htm

Tari Annamária (2008b): *Veszélyes-e az emó?* 2008. 07. 11-i megtekintés, http://tariannamaria.hu/publikacio/13-emo.html

Forrás

www.lyrics.com
www.privi.hu
www.privi.hu/4everemos
www.privi.hu/kiki.lullest
www.privi.hu/lunastar
www.privi.hu/matebadboy
www.youtube.com
www.zeneszoveg.hu